

M A G Y A R K U R I R

Bécsből, Pénteken, Május' 5-dikén, 1820.

Spanyol Ország.

A' Madridi Ujságban kijött az Andalusiai fő Kapitány Don Juan Dodonojú' Kadiksba és Leon szigetére Aprill's 4-dikén tartott fényes bemenetelének leírása. Mind itt mind ott fényes inneplésekkel 's nagy elragadtatással (enthusiasmussal) fogadtatott. Főbb kísérői voltak a' két új Generálisok Quiroga és Rigo. Ezen alkalmatossággal az eddig Leon szigetén tanyázott sereget is bevitte Dodonojú Kadiksba, mint a' melly már most a' Király' parancsolatjából ott az örző sereget fogja tenni. A' Sant Rochi Lóger' Kommandánsává is Quirogának egyik eddig volt vezér tisztjét, Odallyt, hasonlóképpen az egygyik új Generálist, nevezte-ki a' Király' különös parancsolatjából Dodonojú.

A' Madridi Constitutionel nevű Ujság olyan hangon ír a' Terra Fermán (a' már Columbinának nevezetű tartományokban) folyó dolgokról, mellyek telyességel nem mutatják az anyaország és ezen tartományok között való özszeengesztelődést. Mint Rebellisekről, úgy beszéll ezen tartományokról. Bolivárról kedvetlen szavakkal emlékezik. Azt mondja felölle valami Caraccashól érkezett tudósításokból, hogy Bolivar azolta, hogy Santa-Fè-Bagotát, Uj-Grenada' fő városát, elfoglalta, f láldozott (semmivé tett) legalább 250 gazdag familiát, vagy inkább személlyeket, kik között sok gazdag Pa,ok is ta-

láltatnak. Azt is mondja végre a' Constitutionál tudósítója, hogy a' Királyi fővezér Morillo kemény csapást ejtett a' Pacz vezérlése alatt lévő insurgens osztályon, 's egy más Királyi vezér, Morales, egészszen irtóztatóvá lett a' Rebellisek' szemei előtt. — Mire vélljék a' Constitutionálban ezen heves kifejezésekkel irt mérges tudósítást, még most sokak nem tudták Madridban; de csudálkozva olvasták egy magát Liberalisnak nevező Ujságban.

A' Journal-des-debats és Gazette-de-France, oly özszeccsatolódásokat szemlélnék a' magok Ultra-nézöüvegeikkel a' Spanyol Revolúciónak főbb gerjesztői között, a' melly egész Spanyol Országgra kiterjed, kiágazik, 's a' melly nyilvánásagosan a' Madridban előrevalóképpen felállított Országló Junta ellen dolgozik, a' melynek Országlási intézeteivel nem látszik megelégedve lenni. Ugyan ezen özszeccsatolódásnak út-mutatásai szerént látszik dolgozni a' Madridi anya-klúb, a' Lorenzini kávéházában, a' melly klúb egy egész laistromot küldött mostanság az Országló Junta' elejébe, azt kívánván tölle, hogy az abban feljegyeztetve lévő személlyeket, mint gyanusokat, mind bocsátassa-el hivataljokból, és hogy a' Klastromi gyülekezeteiket új személlyeknek felvétetetés-k által szaporittatni ne engedje. — Azt jegyzik-meg, hogy Spanyol Orzágnak Francia Orzággal való levelezése, mint az Irun városán által-

meg-által menő Kurirok mutatják, egyszer nem volt szaporább, mint most; még 1808-ban sem.

A' Belső Minister' rendelkezésére minden Magistratusok, vagy városi tiszti karok, meghivattattak, hogy a' Kadiksban Mártz. 10-dikén szerencsétlenné lett familiáknak felsegíttetésekre gyűjtsenek segedelmet. — Ugyan ezen Ministernek egy Rendelése, mellyet a' Guisposcoai fő Kapitányhoz küldött, 's a' melyben azt parancsolja, hogy, mivel a' Király a' Cortesek által a' Bonaparte Jósef alatt szolgált 's azután kivándorlott Spanyolokra nézve tétetett kiltó Végzést, maga, megváltoztatni nem akarja, hanem a' Cortesek' öszszegyülekezését elvárván ezekre akarja bizni ezen Végzésnek megváltoztatását — tehát ezeknek az Országba való bejövételre passust ne adjanak. — Ezen rendelés több féle értetlenségekre adott, mint látszik, alkalmatosságot. Egy az, hogy, mikor a' közönséges bocsánat kiadatott, akkor ez-alól ezen ügy nevezett Josephinosok nem vétettek-ki; más az, hogy, mint a' Párisi Constitúciónel megjegyzi, az ott lévő Spanyol Követ, minekutánna a' közönséges bocsánatról tudósíttatott, minden vállogatás vagy kivétel nélkül passusokat adott a' Spanyol Emigránsoknak (a' Josephinosoknak éppen úgy, mint egyebeknek) a' hazájokba való visszamenetelre. A' Párisi Constitúciónel tehát nem láthatja, hogy már most hogyan lehessen őket a' Guiposcoai határszélekről ismét visszaigazítani. — Egyéb eránt azt jegyzik-meg, hogy azon kivándorlott Spanyolokat, a' kik Frantzia Országban nyomultak vala meg, az aszszonyokkal és gyermekekkel egygyütt, valami 6000-re lehet tenni, de a' kik ezen Revolúciónak már még csak a' közeledése felé, oly hirtelen eltakarodtak vala Fran-

czia Országból, hogy Jan. 1-ső napja felé mind egygyütt legfeljebb is 1170-re telhetett a' számjok. — Azt mondják, hogy a' Josephinosok' mostani új kiltattatásának is egyenesen a' klúbok az okaik, 's ezek között is nevezetesen Madridban a' Lorenzini' klúbja. Igy itél megnevezve Párisban a' Gazette-de-France, azt erősítvén, hogy a' Josephinosokat nem is nevezik ezen klúbnak tagjai külömben, hanem csak ezen megtisztelő ragaszték nevezetekkel: „Áruló, Hitszegő, Hohérinas, Atyja' gyilkosa, Csuda állat, 's több effélék.

Alcobendas városában Abella Pedro nevü Constitúciónalis fő Biró, ilyen Magistratuális parancsolatot intézett a' néphez: „Mint hogy a' Constitúció szerint Spanyol Országban mind örökkönörökké a' Romai Catholica Religiónak kell az Ország' Religiónjának lenni: erre nézve az Isten' házai eránt becsületes illendőséggel kell viseltetni, azokba feltett kalappal nem kell belépni, közel azokhoz nem kell kártyázni 's egyéb efféléket tenni; a' kik efféket cselekesznek, pénzfizetésre büntetnek. Továbbá, mint hogy a' Király' személlye a' Constitúciónak ereje szerint Szent és Megsérthetetlen: tehát igéri magának a' fő Biró, hogy azon városban, melynek igazgatása reá bizattatott, a' lakosok a' Király' személlyét a' Constitúciónak kihirdettetése után is olyszentnek tartják, mint az előtt. Végezetre, mint hogy a' Constitúció 4-dik Részének 26-dik cikkelye szerint, az 1830-dik esztendőn-túl azon Spanyolok közzül, kik irni és olvasni tudni nem fognak, többé egy is polgári jussal nem birhat: erre nézve minden háznép atyja és anyja köteleztetik gyermekeit ezen túl szorgalmatosan iskolába jártatni, ha azt el akar-

ja kerülni, hogy keményen ne bánnyanak véle.“

A' Malagai Püspök ilyen kikötéssel esküdött-meg a' Constitúzióra: „A' menyire a' Constitúzió engedi, hogy megtarthassam.“ — Az efféle kikötéseknek tulajdonítják, hogy Márztius' 30-dikán ily Királyi Végzést hirdetett-ki a' Madridi Udvari Ujság: —“

„Minthogy a' Constitúzió, melyre megesküdtem, oly sarkalatos törvény, melly Spanyoloknak a' Thronus eránt, a' nemzet 's polgárok eránt való kötelességeiket elrendeli; 's megfontolván, hogy azok az emberek, a' kik valamely Státusnak sarkalatos törvényét megesmerni nem akarják, ekképpen valamint ezen törvénynek oltalmáról úgy a' Statusnak minden javairól, sőt azon jusról is lemondanak, hogy ezen Statusnak földjén lakhassanak: ehezképezt én, a' Cortesek által 1812-ben Márztius' 17-dikén tétetett Végzés szerént az Országló Juntának helybehagyásával kinyilatkoztatom, hogy az a' Spanyol ember, ki az Ország' Constitúziójára megeskünni nem akar, avvagy valami protestálással, kikötéssel, vagy holmi olyan megjegyzésekkel esküszik-meg, mellyek azzal ellenkeznek, nem méltó arra, hogy Spanyolnak tartattassék; 's hoc ipso, minden polgári rangját, hivatalát, haszonvételeit elvesztette, a' Spanyol földről számkivettetett, 's ha Pap, ezen felyül még beneficiumaitól is megfosztatott.

S v é t z i a.

Annak nyilvánosságosítására, hogy melly foganatosan gyakorolja magát a' Koronaörökös az Országlókhöz nagyon illő katonai tudományokban is, egyebek közt arról is emlékeznek a' közönséges levelek,

hogy ezen Princznél minden csötörtöknek estvéjén katonai társalkodás tartatik. Hozzá gyülekeznek egyebek közt a' Lovas testörző Regementbéli tisztek, a' melly Regementnek maga ezen Princz az Oberstere, 's az Adjutánsai, 's katonai mesterségről való beszélgetéseket tartanak egygyütt, mellyek nagyobbadon a' lovasságot és az ágyuzó seregeket illetik, melyre nézve Fegyvertármester Báró Cardel is jelen szokott lenni. Minden jelenlévő tiszt tehet minden féle kérdéseket. Eljárják beszélgetéseik által a' 30 esztendeig tartott háborútól fogva mostanig előfordult hadi történeteket; megvizsgálják minden hires vezéreknek vitéz tettjeiket, hibáikat, 's az azokból folyt következéseket, 's t.

S z e n t I l o n a.

Innét Februarius' 8-dikán indult tudósítások érkeztek Londonba; egyiknek ennyiben áll a' foglalata: — „Bonaparte egy időtől fogva egészséges. Én ötet néhányszor láttam, de csak meszsziről, a' kertjében sétálni, mellyen kívül most magát soha se' mutatja. Ebben ő, minden kíséreiével egygyütt szorgalmatosan szokott dolgozni, 's ekkor vagy csak háló kaputba', vagy pedig valami újas ködmönbe' van öltözve; a' fején szalmakalap van. Csak estve felé szokott minden nap egész öltözetében és csillagosan megjelenni. Most általjában semmi idegent nem bocsát-be magához, 's ha látja, hogy valami idegen nézi, fut és elrejt magát. Az ő új lakháza, melly a' mostani régi mellett épittetik, annyira készen van, hogy 3 vagy 4 hónapok alatt belé költözködhetik, ha az alatt, a' belétartozó portékák Angliából megérkezhetnek. Szép épület, szép sor szobákból áll, de csak a' föld színén épült szobákból, minden

emelet nélkül. Bonaparténak van szekere is a' kikocsizásra, vannak paripái is a' lovaglásra; kísérő nélkül ki is kocsizhatna vagy lovagolhatna 12 Anglus mértföldnyi környéken: de telyességgel nem akarja hasznát venni ezen engedelemnek. A' Bertrand familia ellenben gyakran kiszerezik 's a' több körülette lévők is gyakran kísértálnak vagy kilovagolnak."

Nagy Britannia.

A' Ministerek ellen való özszeesküvés' tagjainak pere Aprilis' 16 - dikától fogva foly az Esküdtek' ítélőszéke előtt és gyaníthatóképpen sokáig fog tartani, minthogy azt kívánták a' vádoltatott személyek, hogy különkülön folyjon a' perek. Arra az időre, melly alatt ezen perlekedés tartani fog, több katonaságot rendeltetett - hé az Országlószék Londonba. Legelőbb Thistlewood állítottatott elé. Sok nézője volt. Egygyik egy kalap narancsot nyujtott oda néki, hanem elébb megvizgálták a' körülette álló strázsák, hogy nincsen - é valami olyan portéka elrejtve a' narancsok közt, a' mi által magát az élettől megfoszthatná, 's azután adták oda. — Ezen első ülésben az Ujságon kapó közönségnek nagy kedvetlenségére kinyilatkoztatták a' Birák, hogy meghatározatott legyen, hogy ezen pernek folyamatajáról az Ujságírók semmit ki ne hirdethessenek addig, míg a' per egészen le nem folyt. — Mint tanúk Ministerek is fognak megjelenni ezen ítélőszék előtt. Név szerént Lord Harrowbi és Sidmouth emlittetnek, hogy elé fognak hivattatni.

Egy tudósító így íél az Északi Angliai környülállásokról: „Míg mi itt Londonban szokott foglalatoskodásunknak nyugodalmasan utánna látunk, azalatt északi vidékeinkről fegyveres zúgások hangza-

nak füleinkbe; a' békességes polgárok önnön vagyonaiknak rebellis polgártársaik ellen való védelmezésére hivattatnak özsze, vagy pedig honnyokban reszketve bizák reá magokat háznépeikkel egyetemben a' reguláris katonaság' oltalmazására. Ugy látszik, hogy ezen északi vidékeken nagy rettegetések okoznak a' Radikálisok. Mint mondják, Glasgowban, Peisleiben, Huddersfieldben, Manchesterben, Leedsben, 's más helyeken is kevésbe mult-el, hogy erőt nem vettek, vagy pedig, félő hogy még erőt ne vegyenek; 's úgy látszik, mint ha csak a' jó elintéztetésben 's egy jó vezérnek, kibe egész bizodalmat helyeztethetnének, dolgában volna fogyatozások, 's csak ezen környülállás tartóztatja még eddig őket a' közönséges fel-támodástól. Mint látszik fegyver'dolgában nincsen fogyatozások; hogy bátorságot is kaptak, mutatja egy történet, a' melly Skotziában Aprilis' 8 - dikán fordult elő. A' Glasgowi önként vállalkozott polgári katonák, valami százan, öt, Peisleiben elfogott Radikálisokat kísérték Greenock felé, fogságra, a' hova minden baj nélkül meg is érkeztek, hanem, minekutánna a' foglyokat kézhez szolgáltatván vissza indultak, a' por sereg kövel kezd'tte őket hajgálni, mellyért a' polgári katonák méltán megboszsankodván a' népre tüzet adtak, 's 9 embert megölvén ugyan annyit terhesen megsebesítettek; közülök is terhes sebet kapott kető; a' verekedés után a' Glasgowi polgárság ugyan eltávozott Greenockból, hanem a' nép még ezzel el nem csendesedett — a' fogházra rohanván, az öt Radikálisokat abból kibocsátotta, úgy hogy Glasgowból kellett ismét fegyveres csapatoknak oda menni a' csendességnek helyreállítására." — Azon okoknak megmagyarázására is kibocsátkozik ezen Londoni

író, mellyekből az ő gondolkodása szerint ezen kétségbeejtő környülállások lassanként elkövetkeztek; az ő ítélete szerint ez előtt harmincz esztendővel lehetett volna azon eszközöket elévenni, mellyek azt okozhatták volna, hogy mind ezek így ne történnyenek. — Leszáll végre a' tudósító a' Spanyol Országban folyó dolgokra is, 's így fejezi-ki ezekről való értelmét: „Azon magános levelek, mellyeket mi Spanyol Országból vettünk, a' jelenlévő szempillantásban nem nyughatatlankodtatók; úgy látszik, hogy ott már minden tartományok megesküdtek a' Constitúzióra: azonban csakugyan lehetetlen a' környülállásokból észre nem vennünk azt, hogy még nagyon homályos felhők lebegnek ezen Ország felett. A' tengerpartokkal határos tartományok még eddig csak névvel adták magokat alája a' Madridban lévő Provisoriai Országló Juntának; némelly városokban nagyon zabolátlan a' nép, 's még most is véres áldozatokat kíván a' Szabadságnak megerössítettésére. Attól is félni lehet, hogy a' megbuktatott de semmivé nem tétett rész még nagyon heves támodásokat forralhat. Nem kevesebb nyughatatlankodás' tárgyává lehet a' finantziának zavarodásra jutott állapotja, a' melly, mint látszik, erőszakos eszközökkel való élésre akarja vezérteni az Országlószekeket — 's több effélék, mellyek csak idővel fejthetnek-ki, mellyek között nem a' legkisebbek közzé számláltathatik a' plánta tartományok' állapotja.“

Frantzia Ország.

A' Király most is sokat szenved a' köszvény miatt, melly most a' térde' kalácsába állott; mellyért nem is megy'-ki szobájából, de azért minden nap' dolgozik Ministereivel.

A' Követek' kamarájában nevezetes kérelem fordult elé Aprilis' 19 - dikén, Thillet nevű Strázsamester azt kéri, hogy azon 6000 Frankokból álló interest, mellyet néki 1811-ben ígértek, de még nem fizették, fizessék. Az alkalimatosságot, melly az ígéretre okot szolgáltatott ekképpen beszélte elé Generális Foy: „A' Frantzia ármáda 1811-ben hátrálni kényszerítettén, oly rendelés tétetett vala, hogy Almeida vára elmínasztassék, hogy a' mikor onnét a' Frantzia örző seregnek el kell jöni, az első jeladásra felvettethessék. Az elmínázás megesett ugyan, de azalatt az Anglusok a' várat körül vették. Massena a' Napoleon' parancsolatjára csatát csinált, de nem volt szerencsés, 's nem érhettem-el a' feltett célt, melly a' lett volna, hogy Almeydát az ostrom alól feloldozhassa; tehát nem volt egyéb hátra, hanem csak, hogy Spionok által küldjék-be a' várba ezen rendelést, hogy a' Kommandáns a' várat vettesse-fel, 's magát seregével együtt az Anglus, Spanyol, és Portugallus ármádán, a' melly 100,000 emberekből állott, vágja keresztül. Massena kérdést tett seregeinél, hogy kik fognak vállalkozni arra, hogy a' parancsolatott bevigyék. Négyen vállalkoztak, kik közzül csak Thillet volt olyan szerencsés, hogy éjjel életben a' várba belophatta magát. Három nap és éjjel telt-bele, míg bejuthatott. Éjjelenként többire a' hasán csuszott, nappal barlangba bútt. Egy helyen egy alvó csoport közzé akadván, hogy valaki fel ne serkennyen 's reá ne esmerjen, hortyogva ment ott által; a' barlangokban az oda kifutott 's magokat elrejtett Spanyol familiák is sok féltelmet okoztak néki, de még se esmertek reá, oly okosan lappangott. Formaruhájában tette pedig a' próbát, azért, hogy ha eltalálják csipni, ne löjje agyon, ha-

nem csak mint hadi fogollyal úgy bán-nyanak véle. Harmadik nap' a' legbel-sőbb ellenséges strázsához érkezvén, ezt a' földhöz csapta, 's a' kapu felé megfu-tamodott; jött ugyan mind két részről fe-léje a' golyobis, mint az esső, de törté-netből egy se érte. Szerencsésen beér-kezett; a' parancsolatot Gen. Brennier-nek által adta; ez, azon éjjel a' mánakat fellobbantatta, a' várat felvettette, az os-tromló armádán keresztül vágott, Thil-letet is kihozta, 's magát seregével együtt a' Massena armádájához csatolta. Ezen cselekedet, melly az új időkben nagyon ritka, úgy megillette azon Devan ne-vű Anglus Oberstert, ki azt a' csoportot vezérlette, mellyen Brennier által tört, hogy bujába agyon lötte magát. Thillet-nek pedig olyan Spanyol Uradalmat ha-tározott Napoleon, melyből esztendőnként 6000 Frankot vegyen-be: de a' melyhez ő, minthogy a' Frantziák Spanyol Or-szághól kinyomattattak, soha hozzá nem juthatott. A' kamara most az ügyét fel-vévén, a' Ministerium' elejébe adta.

Ujabb Ujságok.

A' Párisi Kurirban nagyon panaszo-lódik egy Madridi tudósító, azért, hogy a' Liberálisok nagyon még kezdettek ha-sonlani egymásközt. Plánumjokhoz kép-pest négy részre osztja-fel őket, t. i: 1); kik az 1812-diki Constitútziót kívánnyák a' Királlyal, 2); a' kik ezen Constitútzi-ót revidiáltatva kívánnyák a' Királlyal, 3); a' kik egy Német Fejedelem alatt szeretnének Constitútziót kapni, 4); a' kik özszeszövetkezett tartományokból ál-ló (Föderata) Respublikát kívánnak. — Néhány Ujságlevelek erőssítik, hogy Ka-diksban új özszeesküvésnek akadtak nyo-mába, melynek Mártzius' 31-dikén kel-lett volna kiütni, 's a' melynek két Ka-nonok Urak voltak szerzői. Mint mond-ják a' Sant-Lorenzói Papot — 's így, Gal-

litziában Lugóban, és Alicantéban is épen azon szempillantatban fogtak-el több Ba-rátokat, mikor a' katonaságot Contra-Re-volútzóra ingerlették. — Polgár Escu-dero helyébe, a' ki Madridból Navar-rai polgári fő Kormányozóvá küldtetett vala, de a' kit Mina, a' katona Kormá-nyozó, oda be se' bocsátott, azután Don Clemente-de-Lignest nevezte-ki 's küldötte oda a' Király.

B é c s.

Hazánknak két nagy Méltóságú fíjait, a' Királyi Felséges Magyar Cancellariának eddig volt Vice-Cancellariusát, Murány örökös Urát, Cs. K. Titkos Tanácsost etc., Csábrághi és Szitnyai Koháry Ferencz ö Herczegségét — és Gróf Zsadányi 's Török Szent-Miklósi Almásy Ignác Cs. K. Titkos Tanácsos Ur ö Excellentziáját, Sarkad örökös Urát, az Udvari Közönséges Kamarának eddig volt egygyik Vice-Can-cellariusát etc., mind kettejeket a' Fels. Kir. M. Udvari Cancellariánál, az elsőt Fő, a' másodikat Vice-Cancellariussá ki-nevezni, kegyelmesen méltóztatott Csá-szár és Király ö Felsége.

* * *

Császár és Király ö Felsége kegyel-mesen méltóztatott Erdélynek eddig volt Fő Kincses Tárnokmesterét 's a' minden oda tartozó Camerális tárgyak' Thesariariusát, Hallerkői L. B. Gróf Haller Gábor Ur ö Excellentziáját, hosszas, hasznos, hü-séges és fárodságos szolgálatai után, egész fizetése meghagyása mellett nyugoda-lomra bocsátván, a' Leopold Császári Rend' nagy keresztjével megtisztelni — 's helyébe ezen megüresedett fő hivatal-ra, a' Cs. K. Udvari Közönséges Kama-ránál volt Udvari Tanácsos M. Csesztvei L. B. Miske Jósef Cs. Kir. Kamarás Urat, kinevezni és egyszersmind belső Titkos Tanácsos (Excellentziás) titulussal a' taksának elengedésével megdiszesíteni.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Tudományos Dolgok.

Uj-könyvek, mellyekkel a' Magyar tudományos közönség mostanság gazdagított: —

„Enchiridion Anorganognosiae Auctore Jnanne Reisinger, Medicinae et Chirurgiae Doctore, in Regia Scientiarum Universitate Hungarica Mineralogiae et Zoologiae Professore P. O. Musaei Rerum Naturalium ejusdem Universitatis Praefecto Vol. I. Budae, Typis Regiae Scientiarum Univ. Rungaricae. 1820.“

„Rationes Rationis Jurisprudentiae Hungaricae, seu Responsio ad Discussionem Szlemenitsianam, et Disquisitionem Gruszianam. 1819.“

„Egyházi Értekezések és Tudósítások. Második Kötet. Veszprémben Özvegy Szammer Klára betüivel. 1820.“

Hasznos célra törekedik ezen Egyházi értekezések között az a' Püspöki rendelés, melyben a' Püspökségbeli Papságnak a' Dogmatikából, Moralisból, és Pastoralisból való kérdések tétetnek, valamint ezen Jutalom kérdés 1) Az Uj Philosophia minő befolyást nyert Külföldön a' Protestantismusra, 's kiváltképpen annak Exegeticájára. 2) Ennél fogva a' Protestantismus minő Oppositióba jött a' Catholicismussal? „A' Jutalom 100 forint.

„Vetekedés a' közös Szittha honnos Magyar, és ehez tartozó Felekezetek közt az ő minden tulajdonságok eránt. Irta Peretsényi Nagy László. T. N. Arad Vármegyének Szolgabirája. Aradon. — Nyomtattatott Michek Antal Cs.K. Könyvnyomtató betüivel. 1820.

„Helikoni Kedvtöltés, a' Magyar Literaturának némelly Barátjai által. 1820. Eszt. Harmadik Kötet. Pesten Trattner János Tamás' betüivel. 1820.“

* * *

„Murány várának emlékezetét (igyszoll a' Pesti Ujságlevelekben az alább megnevezett kedvelt Irónak egy méltán becsülője) már Gyöngyösi István, Gömör Vármegyének Vice-Ispánnya, „Murányi Venus“ nevezetü Költeményével halhatatlanná tette. Most „Szécsy Mária, vagy Murányvár ostromlása“ nevü eredeti Hazai Drámával szerentsésen a' Theátromra hozta Kisfaludi Kisfaludy Károly Ur. Ezen Játék neveli a' gazdag képzeletü Szerzőnek előbbi érdemeit, és a' vitézségnek, és hazafiuságnak érzését egyenlően a' szívbe oltja, úgy, hogy annak mind olvasása, mind látása ezen czélt foganatossan eléri. Különös felemelkedést gerjeszthet az aszszonyi Nemben Szécsy Máriának bajnoki magaviselete, 's a' természeti tiszta érzésnek, a' haza' javával való öszvepárosítása. Ohajtjuk, hogy a' munkának belső betse szerént mennél több Olvasói legyenek. — Ezen nagy készületü munkához hozzá vagyon kaptsolva a' nyomtatásban egy kellemetes víg Játék, ezen nevezet alatt: „A' Kérők“ melly a' Szerzőnek könnyü találmányos elméjét, és a' házi jelenéseknek bö isméretét bizonyítja, és valamint az Olvasónak, úgy a' Nézőknek kellemetes felvidámíttatását eszközli. — Különös tiszteletet érdemel a' Szerzőnek azon jeles tehetsége, hogy valamint az előbbi Játékban meg tudta tartani a' magas felemelkedést; úgy ebben a' mindennapi

életnek díszes hangját követte, a' nélkül, hogy alacsonyagra, vagy durvaságra vete-
mednék. Illy szerentsés munkák Kisfa-
ludy Károly Urnak ditsőségét méltán emel-
hetik, s a' Nemzetben azt a' kedves re-
ményt gerjeszthetik, hogy boldog Hazánk
a' Literaturának eddig parlagon volt me-
zején is szerentsés munkásokat várhat.
A' 2 munka egy kötetben Pesten Tra-
tner János Tamás Urnál nyomtatta-
tott, és minden Könyvárosoknál megta-
láltatik.

* * *

Azon ítélet - tételt, mellyet a' Pesti Tu-
dományos gyűjteményről, a' Párisban
kijövő Revue Encyclopedique, ou Ana-
lyse Raisonnée des Productions les plus
remarquables dans la Litterature, les
Sciens et les Arts nevű Folyó Írásnak
1819-diki Januariusi Kötetében találtat-
nak, ugyan ezen Gyűjtemény, fran-
czia nyelven és magyar fordításban,
maga is kiadni jónak találván, bővebb
esmertetés' kedviért a' Magyar Kurir is
ittközli (de csak magyarul) a' maga Ol-
vasójival:

„1817-dik Esztendőből ólta megjele-
nik Pesten, Trattnernél egy Tudományos
Folyó írás, ezen név alatt: Tudományos
Gyűjtemény, redigálva Fejér György Ur
a' Dogmatikának Professora által a' Pesti
Universitásnál, a' ki ditséretesen esmere-
tes az ő latán és magyar philosophiai
munkáji által. Ezen Folyó írásnak, ám-
bár tsupán tsak Magyar Országra vagy on-
szoritva, rendkívül való előmenetele va-
gyon. Az ő fő dolgozó Társai Kazinczy,
Jankovics, Horvát, Lenhossék, Tomtsá-

nyi, Kölcsey, Rummy, Thaisz Urak, és
a' Kiadó maga is. Találtatnak abban a'
Philosophiáról, Historiáról, Topographiá-
ról, Statistikáról, Törvény, Orvos, Ter-
mészet, Nyelv, Mennyiség és Nevelés
tudományokról figyelemre méltó darabok,
mellyek bebizonyítják, hogy Magyar Or-
szág nem marad hátra a' Civilisációnak
azon előmenetelében, melly a' mi Szá-
zadunkat megkülömközteti. Találtatnak
mindazonáltal abban, azt mondja a' Lip-
siai Tudományos Folyó írás, némelly da-
rabok, a' többek közt azok, mellyeket
Folnesics Ur, egy Leány' nevelő Háznak
Igazgatója Budán, írt, mellyek igen szem-
betűnő ellenkezésben vagynak a' többi
dolgozó Társak' nagyobb részének mun-
kájival. Folnesics Ur mindenek felett
megtámadja Pestalozzinak nevelése mód-
ját, és Kántnak Philosophiáját, a' honnan
ő származni hadja mind azon szerentsét-
lenségeket, mellyek Európát a' múlt szá-
zadnak végétől fogva elborították. Az 1818-
dik esztendőnek kezdetétől fogva az Ér-
tekezések, minekelötte beiktatnának, bi-
zatatnak egy a' Pesti Universitásnak leg-
jelesebb Literataraiból álló kiválasztottak-
nak vizsgálásokra; ezért nem találtatik ab-
ban semmi olyan többé, a' mi a' közön-
séges vélekedést igen világosan sértené,
vagy a' mi megboszszanthatná az egyes
személyeket“.

„(Mi óhajtanók, hogy a' Pesti Uni-
versitásnak érdemes Tagjai ezen Nemzeti
Intézetben olyan részt vennének, mint
a' milyent nekik a' feljebbi Czikkely tu-
lajdonit. —

Thaisz András.)“